

Édes, a tolnai cigányok királya

A temetésen ezrek kísérték utolsó útjára

Szeptember 8-án hajnalban váratlanul meghalt Sárközi József – vagy ahogyan az emberek ismerték és szólították, Édes –, Tolna megye örökös cigányvajdája. Keresztlány a lakodalman tánc közben összeesett, és szívroham következtében azonnal meghalt.

Az előzményekhez tartozik: az előző napon Decsen egy vita során szúrta egy vállalkozó Édes első házasságából született 35 éves fiát, aki a helyszínen életét vesztette, öccsét és egy ismerősüket bicska szúrta életveszélyes sérülésekkel szállították a szekszárdi kórházba.

A Decsen történetek, majd a városban keringő pletykák megzavarták a Sárközi család gyászát, mert úgy érezték, ezek a szóbeszéddek bemocskolják Édes emlékét. A család arra kért, keressék fel őket.

Az emlék szent

Az udvaron hat személy- és egy teherautó parkol. Hátrébb Édes unokái játszanak. Erika, Édes idősebb lánya a falnak támaszkodva vár rám. Látszik rajta, hogy visszatartja a sírást. A szépen berendezett, hatalmas nappaliban legalább húszan vannak. Édes özvegyét, Juliska asszonyt keresem a tekintetemmel. Egy kanapén kuporog, szétbomlott, éjfekete haja a vállán pihen. Elgyötört hangon gyöngyszert kér kisebb lányától, Brigittától.

– Előbb igyál egy kis teát, nagyon cserepes a szád – mondja Brigitta, és anyja szájához igazítja a csészét.

Amikor átülök a férfiakhoz a hatalmas asztal mellé, Sárközi József – közzismert nevén Manó – kezd beszélni. A fiatalember – szülei mindig nagyon büszkék voltak rá, mert megszerezte az érettségit, még az üzletvezetői vizsgát is letette – halkan arra kér: írjam meg, hogy az emberek ne pletykáljanak, mert nem volt semmiféle lövöldözés sem éjjel, sem nappal, sem Szekszárdon, sem Decsen. – Tudassa mindenkivel, hogy apám halála és a Decsen történetek között nem volt összefüggés – mondja Manó.

Az első kérdés nem lep meg, mert én is tudtam, hogy nem lövöldözött senki. A másik feladatot viszont nem tudtam hova tenni. A magyarázat így szól:

– Zoltán és Attila apánk első házasságából született. Édes nem tartotta velük a kapcsolatot. Ráadásul a lakodalomban nem is tudta meg, mi történt velük.

A temetés utáni napon Sárközi Gyula – azaz Kónya –, Édes legidősebb bátyja határozottan állítja, mindez nem így van. Ő ugyanis hallotta, hogy Édest valaki fölhívta telefonon a lakodalomban, és elmesélte neki a történeteket.

– Bizony, nagyon fájt fia elvesztése a testvéremnek – mondja Sárközi Gyula. – Ezt írja meg!

– Nem, nem! Ezt nem akarom hallani – kiáltja Juliska asszony, majd könyörgőre vált: – Kérem, nekem higgyen! En ismertem a legjobban Édest. Gyönyörű házasságban éltünk 32 éven át. Egymás gondolatát is tudtuk. Mi vagyunk a családja. Bennünket mindennél jobban szeretett.

Gyula, a sikeres tolnai vállalkozó szintén visszafogja a hangját:

– Igazad van. De azért tudnod

kell, hogy Édes a másik két fián is segített. Miért ne tette volna, ha az idegeneket is támogatta. A fiúk tőle kapták a vállalkozásukat.

Virrasztás és temetés

Sárköziék nem tértek el a roma hagyományoktól. A temetésig négy éjszakán át virrasztottak odahaza együtt a rokonokkal, barátokkal, ismerősökkel. Volt olyan éjjel, hogy hatvanan gyűltek össze a nappaliban. Erkeztek virrasztani a fővárosból, Pécsről, Zircről, az ország minden részéből.

– Ilyenkor esznek, isznak az emberek, és az elhunytól beszélgetnek – mondja Sárközi János a legidősebb fiú. – Nagyon jó érzés volt, hogy édesapánkról annyi szépet és jót hallhattunk az egyébként szörnyűséges éjszakákon... Őt mindenki szeretete, tisztelte. Nagyon jó ember volt. Hányszor, de hányszor adott pénzt azoknak a cigányoknak, akik lehetetlen helyzetbe kerültek. De jöttek hozzá tanácsért, meg azért, hogy intézkedjék helyettük.

– Példaképe volt ő minden cigánynak – folytatta a legidősebb fivér, Gyula. – Mondta nekik, hogy ne lopjanak, ne garázdálkodjanak. A legtöbb hallgatott is rá. „Nem baj, ha utcát sepersz, az a fontos, hogy dolgozz” – biztatta őket Édes.

Nagyon régen megkérdeztem Édestől: honnan a beceneve, ami már esztendőkkkel ezelőtt keresztnevévé változott, hiszen sokan nem tudták, hogy Józsefnek keresztelték, ezért így keresték: Sárközi Édes hol van?

Elmondta, hogy tizennyolcan voltak testvérek. (Most már csak tizennégyen élnek.) Édesanyjuk a fiúkat becézte, de ő valahogy mindig „Édesfiam” volt. Idővel a „fiam” elmaradt. Juliska asszony szerint azért szólítja mindenki így, mert olyan édes, olyan kedves volt.

– Istenem, miért vetted el tőlünk? – emeli égnek a tekintetét.

Édes temetése délután háromkor kezdődött a szekszárdi Újvárosi temetőben. Fél órával előtte képtelenség volt parkolóhelyet kapni a temető előtti és a melletti parkolóban, sőt a környékbeli utcákban is telt ház volt. Főleg Mercedesek és 1500-as Lada-k várákoltak. Az utolsó búcsú színhelye felé a járdán is alig lehetett lépni, mert ott a temetésre igyekvő gyalogosok foglalták el a helyet. Az utcán rendőrautó állt, a ravatalozó mögött mentőautó várákolt. A tömeg egyre csak gyarapodott: több ezren gyűltek össze.

Aztán felhangzott a Szeretlek a sűrű kezdetű cigánynóta. A ravatalozóból zokogás volt rá a válasz. A négytagú zenekar – két gitáros, egy kispriimes és egy tamburás – játszott és énekelt a dalt. Juliska asszony ráborult a koporsóra.

Amikor kihozták Édes egyedi, tölgyfából készült bronzveretes koporsóját a ravatalozó elé, föl-zokogtak a hozzátartozók, s egymást támogatva, rogyadozó léptekkel kísérték – valamennyien talpig feketében. Pedig a romák nem feketében gyászolnak, hanem tarkában.

Római katolikus szertartás szerint temették Édest, ám a cigány hagyomány sem maradt el. A plébános „jó kereszténynek” nevezte Sárközi Józsefet, a ro-

mák pedig a „cigányok királyának”. E titulushoz illendően viselkedett a többezres tömeg. A temetést nem zavarta meg egyetlen zajos mozdulat sem. Eppen ezért mondta Juliska asszony az utolsó búcsút Édeshez méltónak.

A ravatalozó előtti szertartás végén a koporsó mellé állt a halottas kocsi.

– A fekete kocsiba nem tehetik! – emelte fel a hangját Kónyi. – Jöjjenek a családok, és kézben vigyék Édest, a testvéremet!

Négy férfi elindult a diszes koporsóval. Az emberek utat adtak a lassú menetnek, amely előtt fiatalok szórták legalább ezer rózsza lefejtett szirmai.

Édes koporsóját letették a kriptá mellé. A kriptá falait drapp alapon bordó mintázatú selyem drapériával vonták be, a padlózatot értékes perzsa szőnyeg borítja. A sarokban rézvázak, két üveglapos éjjeliszekrény. Rajta Édes kedvenc itala, egy palack Johnny Walker, mellette kristálypohár, egy csomag cigarettát öngyújtóval, az alsó polcon két pakli francia kártya és aprópénz.

Amikor leengedték a koporsót, többen fémpénzeket, mások virágcsokrokat dobáltak rá. Sárközi Gyula ünnepélyes arccal lépett a zöld filccel borított kriptaszélére, és marokszám dobálta az ötszázastok testvéreinek.

– Mert jómódú volt, odafent is szüksége lehet a pénzre. Ne szenvedjen hiányt semmiből!

Sokan csöndesen sirdogáltak, egészen addig, amíg a hatautónyi koszorút és sírcsokrot föl nem halmozták Édes sírjára.

– Ennyi virágot Szekszárdon még senki sem kapott – mondták többen. – Látszik, hogy mennyire szerették!

Manó folytatja

Édes temetésére az ország minden részéből sok ismerős érkezett, de jöttek Svédországból, Hollandiából, Németországból, Romániából, Csehországból, Dániából, Belgiumból, Ausztriából.

A temetést követő napon a két fiú Édes munkáját folytatta. Manó Zalaegerszegré autózott, hogy megnézze, folynak-e a bontások. Sárközi János egy Szekszárdhoz közeli településre ment, hogy folytassa édesapja munkáját. A fiúk megfogadták: befejezik, amit édesapjuk elkezdett. Például a Szekszárd mellett építést. Láttam, hogy vasárnap is dolgoznak az emberek.

– Édes fogadó lesz a neve – mondta Juliska asszony.

Közben a vajdaságra terelem a szót, amit Manó örökölt. Úgy tűnik, hasonló a helyzet, mint 1978-ban, amikor meghalt Édesnek az édesapja.

– En lettem volna a vajda, mert én vagyok a legidősebb fiú. De átadtam a tisztet Édesnek, mert ő alkalmasabb volt. Szépen tudott beszélni, megértett mindenkit, átértette mások baját, bánatát, ugyanakkor szigorú és hajthatatlan tudott lenni. Manó most harmincéves. En megígertem, hogy mindig mellette leszek, mindenben segítem – mondja Gyula.

– Mindenben igyekszem követni édesapám – folytatja Manó. – Továbbviszem, amit ő elkezdett.

V. Horváth Mária

A „másság” éjszakája

Kedd, és ismét autóverseny. Nem, ez már nem a régi, amely-nél néhányan nagyhirtelen összeállnak, azután kedvük szerint versenyeznek az éjszakában. Más ez az éjszaka, mert rendőrautók kék fénye másra festi az arcot, a hangulatot.

A hangulat, amelyet a nagyhangú méltatlankodók, suttogva új versenyt szervezők teremtetek, a rendőrök láttán gyorsan megfordul.

– Ennek a versenynek már annyi – mondja valaki.

S folytatja más:

– Ennek.

Mert hirtelen támadt betegségként már nemcsak a budaörsi pálya ismert, mert van Kunigunda utca (tegnap hajnalban itt Óbudán akadályozták meg a rendőrök a versenyt), van a 70-es út, de vannak, akik a Megyeri úton is versenyeztek már... És jönnek a hírek: – Hallottátok már Szombathelyen is!

Érthetetlen és megfoghatatlan a hirtelen terjedő mánia. S persze az is, hogy honnan tizen- és huszoneveseknek a kis Polskik és Trabantok mellett – ezek vannak kisebbségben – a sokmillió BMW, Mercedes, Opel.

Valaki azt mondja: – Ez nem tartozik a versenyhez. Nem erről szól.

Odébb más meg súgva mutatja: – Az ott Szentendre legnagyobb autótólva. Járt ki az ér-di császár is, de azt most lefogták.

Miről szól a verseny?

Egyre valószínűbb, hogy a balhérol. Arról, hogy titokban, a rendőrök ellenére mégis csak feldübörögnek az autók a legelképzhetetlenebb részeken a városnak.

Persze másról is szól. Például arról, hogy ötezes spontán rendezvény kell, hogy észrevegyük – a rendőrökkel együtt –, és megijedjünk, idegsejtjeink jeleznek a veszélyt. Nemcsak a balesetek veszélyét.

Mert talán a sajtó ötleteinek hatására megszólalnak a józa-

nabb hangok is: kellene a rend. Hogy piás, meg extasys ne indulhasson... Alakul a kép. S ahogy mindenki tagadja az italt, a kábítószert, a pénzes fogadást, az elnyert és elvesztett autókat – úgy áll össze a kép.

Ez már nem a játék képe. Más.

Mint ahogy más volt a kedd éjszakai megemlékezés is. Hat-hétszáz autó szervezett és kísérteties sorban a budaörsi verseny színhelyétől elindult a budakeszi akáchoz. A fához, hol elemeire robbant egy VR6-os Golf a benne lévő négy utassal.

Az akác törzsén sebként világitanak a virágok, a letett mé-

a verseny, a bennük levő alkohol volt a hibás. Más azt mondja: nem az úton, a versenyen kell gyorsítani.

– Ha piás volt a vezető, maga csinálta a bajt.

Igen, itt hangzik el a mondat a budakeszi megemlékezésen.

Kegyetlen. Mint ahogy az is mélységesen cinikusnak hangzik:

– Ez jó balhé volt, most menjünk versenyezni...

A rendőrök megkönnyebbülnek. Budakeszi-Budaörs felszabadul.

A Kunigundan már újabb viadal, szópárbaj, újabb rendőrökkel.

Hajnali két óra, Budapest, Kunigunda utca: Komáromi Endre rendőr alezredes egyezkedik a versenyzőkkel GÁRDY BALÁZS FELVÉTELE

csesek. Bevett szög tartja imbolyogva az egyik koszorút.

– Autósok voltak, meghaltak.

Évente meghal annyi ember az utakon, mint ahányan kijöttek a megemlékezésre.

Úgy mondják, a VR6-os utasainak nem volt közük a gyorsuláshoz. Mások tudják: ők is versenyeztek. Tudni vélik: nem

S hiába az intő szó, a javaslat a versenyek közös megszervezésére, a válasz fütty, a konok ragaszkodás a balhéhoz:

– Ugyis megcsináljuk magunk.

A gyorsulást nem tiltja a törvény. Ezek az éjszakák nem a szabálytalan közlekedésről, a tilosban parkolásról, magánterületértékről szólnak. Másról. De ez a más sem jó.

S. Boda András

ZÖLD RÉSZVÉNY

Tőzsdejáték milliókkal!

Ha figyelemmel kíséri a Tőzsde működését és híreit a VILÁGGAZDASÁG-ban, és szeretne kockázat nélkül nyerni,

tippeljen!

Vegyen részt a Postabank és a VILÁGGAZDASÁG új 50 millió Ft-os tőzsdejátékán.

Szeptember 23-tól december 13-ig minden héten kezében a lehetőség, hogy próbára tegye tehetségét!

Ha jól tippelt, hetente 25 000 Ft-ot is nyerhet. **Sőt!**

Ha üzleti érzéke és játékszenvedélye nem hagyja cserben, Ön, mint a játék végső győztese, még legalább 500 000 Ft-ot nyerhet!

A játékszabályt megtalálja a VILÁGGAZDASÁG-ban.

Játsszon, hogy nyerjen!

